

jaarplan 2007
archiefwerking met betrekking tot het architecturale erfgoed

CentrumVlaamseArchitectuurarchieven

Antwerpen, 25 oktober 2006

0. INLEIDING

Het voorliggende actieplan 2007 is uitgewerkt op basis van de doelstellingen in het *Beleidsplan Archiefcoördinatie 2003-2007*.

Als een van de vijf thema-archieven in Vlaanderen dat zijn werkingssubsidie ontvangt binnen het Decreet op de privaatrechterlijke culturele archiefwerking (2002) zal het CVAa in 2007 de nodige aandacht besteden aan evaluatie en de ontwikkeling van een toekomstvisie voor architectuurarchieven in Vlaanderen.

1. DOELSTELLINGEN VAN DE ARCHIEFWERKING

Algemene doelstellingen

Het wetenschappelijk onderzoek, de publieke ontsluiting en een beter algemene kennis van het oeuvre van een architect en de algemene betekenis en kennis van de architectuur en onze leefomgeving in het algemeen te stimuleren. Architecten moeten worden gesensibiliseerd zodat zij zorgzaam omgaan met de waarde van hun eigen archieven.

Het inventariseren van het veld van architectuurarchieven

In 2006 werd het inventariserende onderzoek van het veld van architectuurarchieven in Vlaanderen afgerond en gepubliceerd in het rapport *Architectuurarchieven in Vlaanderen. Kwalitatieve veldbeschrijving en analyse van het Vlaamse architectuurarchieflandschap*. De archiefbestanden die in het kader van dit onderzoek werden geregistreerd worden ingevoerd in de Databank Architectuurarchieven. Dit is een online databank die consulteerbaar is via de website van het CVAa en tot stand kwam in samenwerking met Archiefbank Vlaanderen.

Met de publicatie van het rapport *Architectuurarchieven in Vlaanderen* en de Databank Architectuurarchieven is het inventariserende werk echter niet ten einde. Ook in 2007 zal de **invoer van de archiefbestanden** verder worden **geïntensifieerd en verfijnd**. Het rapport *Architectuurarchieven in Vlaanderen* heeft immers nog niet-onderzochte velden in kaart gebracht die verder zullen worden onderzocht.

Sensibiliseren rondom architectuurarchieven

Sensibiliseren blijft één van de belangrijkste opdrachten van het CVAa. Via gerichte acties en beleidsinstrumenten wil het CVAa het verbreden van het maatschappelijk draagvlak en de belangstelling van het publiek en de professionelen vergroten voor architectuurarchieven. Bij het uitwerken van de acties wil het CVAa het evenwicht bewaren tussen een breed bereik en culturele verdieping.

De informatiebrochure die het CVAa in 2004 ontwikkelde zal in 2007 gericht worden verspreid onder archiefbeheerders die nog niet met het CVAa kennis maakten. Zo wordt de informatiebrochure verder verspreid onder beheerders van kerkarchieven via de Contactavonden Roerend Kerkelijk Erfgoed die in samenwerking met de Provincie Oost-Vlaanderen worden georganiseerd.

In 2007 zal er ook speciale aandacht zijn voor archieven bij lokale huisvestingsmaatschappijen. Via een gerichte mailing zullen zij warm gemaakt worden voor een betere zorg voor de archieven die zij beheren.

Daarnaast zal de brochure worden aangeboden aan een breder publiek op de tentoonstelling *Wonen in Welvaart* (tot 14 januari), de Erfgoeddag (22 april) en de Cultuurmarkt (26 augustus).

Begin 2007 zal het CVAa drie publicaties hebben uitgegeven die worden aangeboden. Binnen de reeks *Handleiding Architectuurarchieven* heeft het CVAa een deel over inventarisatie uitgegeven en eind 2006 verschijnt een tweede deel ***Handleiding architectuurarchieven: materiële zorg***. Naar aanleiding van het verschijnen van dit tweede deel zal een gerichte promotie worden gevoerd naar archiefvormers (o.a. architecten) en archiefbeheerders. Eind 2007 zal een derde deel verschijnen binnen de reeks dat dieper ingaat op het beschrijven van bescheiden uit architectuurarchieven. Ook het boek *Focus Architectuurarchieven: Huib Hoste 1881-1957* wordt in 2007 aangeboden.

In 2007 zal het CVAa opnieuw aanwezig zijn op de **Erfgoeddag**. Voor deze editie werkt de organisatie uitzonderlijk niet met een thema, maar zal men focussen op de concrete waarde(n) van erfgoed. Op die manier wil met iedereen laten stil staan bij het belang van het cultureel erfgoed in onze omgeving.

Ook via de **tentoonstelling *Wonen in Welvaart. Woningbouw en wooncultuur in Vlaanderen, 1947-1973*** wordt een breed publiek gesensibiliseerd rond architectuurarchieven. Deze tentoonstelling loopt tot 14 januari 2007 in het Kunstcentrum deSingel en zal nadien nog op verschillende plekken in Vlaanderen te zien zijn, onder meer in maart-april in Leuven (in samenwerking met Stad & Architectuur).

Opzetten van samenwerking tussen archiefinstellingen

Het op gang brengen van **informatie-uitwisseling en samenwerking tussen de bestaande archiefinstellingen**, de onderzoeksinstituten, experts en het publiek blijft een permanent aandachtspunt binnen de werking van het CVAa. Het opzetten van dergelijke samenwerkingsverbanden blijft een uitdagende opdracht voor het CVAa als coördinatiecentrum.

Na het verleggen van de focus van de adviesraad naar meer concrete samenwerkingsverbanden – onder meer via de tentoonstelling *Wonen in Welvaart* – zal in 2007 de draad van de adviesraad opnieuw worden opgenomen. Na de afronding van het rapport *Architectuurarchieven in Vlaanderen* en met de start van de nieuwe archiefcoördinator (november 2006) zal de invulling en **samenstelling van de adviesraad** opnieuw worden bekeken.

In 2007 worden ook de nodige voorbereidingen getroffen voor het opstarten van nieuwe samenwerkingsverbanden. Voorbereidend onderzoek voor de aanvraag van projectsubsidies en het samenstellen van de projectdossiers zal binnen de reguliere werking van het CVAa worden opgenomen.

Het gaat hierbij onder meer om een nieuw **geïntegreerd project rond de archieven van Renaat Braem (einddatum 2010)**. Het CVAa zal hiervoor onder meer samenwerken met het VIOE en de Archives d'Architectures Moderne, beide beheerders van archiefmateriaal van Braem.

Een tweede samenwerkingsproject beoogt de coöperatie tussen verschillende actoren in Vlaanderen rond het **excerperen van architectuurtijdschriften**. Architectuurtijdschriften vormen een belangrijk en recurrent onderdeel van architectuurarchieven. Het project sluit aan bij de andere projecten die via de VVBAD van start zijn gegaan rond het ontsluiten van vaktijdschriften. Het project beoogt de verschillende collecties tijdschriften (o.a. Sint-Lucas Gent, UGent, K.U.Leuven, VIOE) en de bijhorende data samen te brengen en te uniformiseren in een gemeenschappelijke catalogus die toegankelijk zal zijn via het web.

Tenslotte is er een derde project waarbij het CVAa de archieven van architect **Isia Isgour** wil ontsluiten. Het project heeft als doel het inventariseren, bewaren en ontsluiten van het archief en het oeuvre van deze architect. Isia Isgour is als architect onlosmakelijk verbonden met de mijnnijverheid in het naoorlogse Limburg. Ook in Brussel bouwde hij menig flat- en kantoorgebouw. Over zijn leven en werk is echter nog heel wat onduidelijkheid.

Het CVAa zal samen met onderzoekers aan Vlaamse onderwijsinstellingen een zoektocht ondernemen naar archiefmateriaal dat nog in privé-bezit is om het oeuvre-overzicht te vervolledigen. Het bestuderen van het archiefmateriaal en het gebouwde oeuvre zal ons tenslotte toelaten de waarde van het architecturale erfgoed beter in te schatten.

De resultaten van dit onderzoek worden verwerkt tot een publicatie. De bedoeling is om een rijk geïllustreerd boek te maken met een overzicht van Isgours oeuvre met verwijzingen naar de verschillende archiefbestanden en –bewaarplaatsen. De oevrelijst zal worden voorafgegaan door enkele essays waarin de architect wordt geïntroduceerd, en afgesloten door een bibliografie. Deze publicatie zal verschijnen binnen de reeks **Focus Architectuurarchieven** van het CVAa. Deze reeks biedt een kwalitatieve toegang tot archiefbestanden en vormt dus een essentieel platform voor verdere ontsluiting of onderzoek.

Voor al deze project zal bijkomende financiering worden gezocht, daar deze groots opgezette projecten niet kunnen gedragen worden door de reguliere werkingssubsidie van het CVAa.

Het genereren van deskundigheid over architectuurarchieven

Eén van de hoofddoelstellingen van het CVAa is het genereren van deskundigheid en expertise in verband met architectuurarchieven, zowel op archivistisch als op architectuurhistorisch vlak.

Via de publicatiereeksen *Handleiding architectuurarchieven* (zie 1.1.2) en *Focus architectuurarchieven* (zie 1.1.3) wil het CVAa kennis verzamelen en die op een duurzame manier vastleggen, zodat ook anderen er verder gebruik van kunnen maken.

Een van de belangrijke doelgroepen waarbij deskundigheid moet worden gegenereerd zijn de (toekomstige) archiefbeheerders. Het CVAa richt zich ook in 2007 tot deze groep door middel van **educatie voor archiefbeheerders**: een seminar binnen de opleiding Master in de Archivistiek (UGent – VUB – UA – K.U.Leuven) en een lezing op de Contactavond voor het Roerend Kerkelijk Erfgoed. Daarnaast ondersteunt het CVAa ook studenten bij hun stage binnen de opleiding Master in de Archivistiek (UGent – VUB – UA – K.U.Leuven) en Kunstgeschiedenis (UGent).

In 2007 zal het CVAa samen met het Designmuseum Gent, het Nederlands Architectuurinstituut (NL) en de Premselastichting voor Vormgeving (NL) een **brochure voor archiefvormers** ontwikkelen (architecten en vormgevers). Deze brochure zal een korte instructie bevatten hoe deze vormgevers moeten en kunnen omgaan met hun archieven, zodat de archieven ook op langere termijn bewaard blijven.

Tenslotte zet het CVAa dagelijks haar deskundigheid in bij **adviesverlening aan archiefvormers, -bewaarders, -valorisators en beleidsmakers** via de website, e-mail, telefoon,... Daarbij zal het team actief gebruik maken van de *Handleiding architectuurarchieven: materiële zorg*.

Het opzetten van onderzoeks- en tentoonstellingsprogramma's

Onderzoek en publiekswerking zijn twee belangrijke componenten van een thematische archiefwerking. Conform het beleidsplan zal het CVAa in 2006 een aantal strategische keuzes maken betreffende programma's voor onderzoek en tentoonstellingen.

Om de aandacht te vestigen op belangrijke - en tot nog toe zo goed als onbekende - archiefvelden, wil het Centrum Vlaamse Architectuurarchieven impulsen geven aan architectuurhistorisch onderzoek en dit via stages binnen de opleidingen Archivistiek en Kunstgeschiedenis.

Voor de concrete tentoonstellingsprogramma's wordt gekozen om mee te werken aan langdurige projecten, die niet enkel een tentoonstelling als resultaat hebben, maar er veeleer op gericht zijn om architectuurhistorische en archivalische kennis duurzaam vast te leggen. In dit kader gaat de tentoonstelling 'Wonen in Welvaart' in 2007 op reis door Vlaanderen (zie 1.1.2).

Daarnaast worden in 2007 een aantal dossiers voorbereid om dergelijke langdurige en geïntegreerde projecten ook in de toekomst te kunnen verwezenlijken met extra financiering. Het gaat om een **project rond de archieven van architect Isia Isgour**, een project rond het exciperen van architectuurtijdschriften en het eerder genoemde **project Renaat Braem 1910-2010** (zie 1.1.3). Dit laatste project omvat elementen die tevens kunnen dienen als opstap voor een vierde deel binnen de reeks *Handleiding architectuurarchieven* over mondelinge bronnen.

Gerichte acties rond bewaren, inventariseren en ontsluiten

Door middel van een aantal gerichte acties, tracht het CVAa de bewaring van architectuurarchieven te verbeteren. Door het opzetten van samenwerkingsverbanden, het nauwgezet opvolgen van signalen en overdrachten wil het CVAa voorkomen dat archieven met een culturele waarde slecht worden bewaard, verloren gaan, uit elkaar worden gehaald of terecht komen in een commercieel circuit.

Om een antwoord te kunnen bieden op de vaak dringende situaties voert het CVAa in 2007 **gesprekken over mogelijke depotsamenwerking** met een aantal grote archiefinstellingen die over ruime depots beschikken. Verder worden in 2007 een aantal partnerships opgestart of gecontinueerd. Het betreft ondermeer de partnerships rond het **archief van de Vlaams Bouwmeester** en het **archief van de architectuurwerking van deSingel**.

Specifieke doelstellingen 2007

Het zwaartepunt van het laatste werkingsjaar van deze beleidsperiode ligt op evaluatie en de ontwikkeling van een toekomstvisie voor architectuurarchieven in Vlaanderen. Naast de eerder genoemde punten wordt de beleidsplanning 2008-2012 dan ook een belangrijk aandachtspunt. Enerzijds worden de resultaten van de afgelopen beleidsperiode en de samenwerkingsmodellen gerapporteerd aan de overheid via het evaluatierapport *Architectuurarchieven in Vlaanderen* dat in 2007 verder zal worden verspreid. Daarnaast zullen de resultaten en knelpunten die in dit rapport

worden geformuleerd aan de basis liggen van de concrete doelstellingen en acties in het **beleidsplan 2008-2012** voor de archiefwerking rondom het architecturale erfgoed.

2. WIJZE WAAROP DE ALGEMENE EN SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN WORDEN GEREALISEERD

Doelstelling: Het inventariseren van het veld van architectuurarchieven			
Actie 1 Onderzoek naar het veld van architectuurarchieven			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Distributie van het rapport <i>Architectuurarchieven in Vlaanderen</i>	Verspreiding van het rapport onder geïnteresseerden en belanghebbenden.	Breed verspreide kennis over het veld van architectuurarchieven in Vlaanderen.	januari – februari 2007
Continueren van het onderzoek van het veld van architectuurarchieven	Concrete aanvullingen in de Databank Architectuurarchieven	Overzicht van architectuurarchieven in Vlaanderen	januari tot december 2007
Doelstelling: Sensibiliseren rond architectuurarchieven			
Actie 2 Distributie van de informatiebrochure			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
	Maximale verspreiding van de informatiebrochure	Bekendheid van het CVAa vergroten, in het bijzonder bij de lokale huisvestingsmaatschappijen en bij beheerders van kerkarchieven	januari tot december 2007
Actie 3 Communicatie via de website			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
	Toegankelijke website met informatie over architectuurarchieven	Personen die informatie zoeken op weg helpen	januari tot december 2007
Actie 4 Debat voeren over architectuurarchieven			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
	Interventies in de media over de	Het bewustzijn rond de waarde van	januari tot december 2007

	culturele waarde van architectuurarchieven.	architectuurarchieven vergroten.	
Actie 5			
Deelname aan publieksmanifestaties			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Erfgoeddag	Presentatiestand en verspreiding van folders omtrent archiefwerking. In het geval van de Erfgoeddag aangevuld met een kleine tentoonstelling over de waarde van erfgoed.	Bekendmaking culturele waarde van architectuurarchieven en de werking van het CVAa.	22 april 2007
Cultuurmarkt			26 augustus 2007
Actie 6			
Voordrachten en lezingen			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
o.a. Contactavond Roerend Kerkelijk Erfgoed	Lezing over het beheer van architectuurarchieven.	Beter beheer van architectuurarchieven.	maart 2007
Doelstelling:			
Opzetten van samenwerkingen			
Actie 7			
Tentoonstelling Wonen in Welvaart. Woningbouw en wooncultuur in Vlaanderen, 1948-1973			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Kunstencentrum deSingel, Antwerpen	Via een tentoonstelling en de bijhorende catalogus wordt een representatieve selectie getoond van archiefmateriaal dat in verschillende bewaarplaatsen in Vlaanderen voor handen is rond het thema van de architectuur van het wonen.	Samenbrengen en ontsluiten van archiefmateriaal en onderzoek rondom het thema.	tot 14 januari 2007
Stad en Architectuur, Leuven			maart-april 2007
Actie 8			
Adviesraad			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing

	Vergaderingen en verslagen	Een betere coördinatie van de archiefwerking rond architectuurarchieven in Vlaanderen en het vergoten van de uitwisseling van deskundigheid in binnen- en buitenland.	maart en september 2007
Actie 9 Vorbereiding subsidiedossiers			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Excerperen architectuurtijdschriften	subsidiedossier	Verwerven van bijkomende financiering voor het project.	maart 2007
Renaat Braem 1910-2010	Vorbereidend overleg	Voldoende informatie voor het opmaken van een subsidiedossier	januari – december 2007
Doelstelling: Genereren van deskundigheid			
Actie 10 Continueren publicatiereeks <i>Handleiding Architectuurarchieven</i> :			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Distributie deel <i>Materiële zorg</i>		Vergroten van de deskundigheid inzake beheer van architectuurarchieven.	januari tot december 2007
Eindredactie en productie deel <i>Beschrijven</i>	Handleiding waarin het beschrijven van architectuurarchieven wordt toegelicht.		augustus tot november 2007
Publicatie deel <i>Beschrijven</i>			december 2007
Vorbereiding deel <i>Mondelinge bronnen</i>			januari tot december 2007
Actie 11 Continueren publicatiereeks <i>Focus Architectuurarchieven</i>			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Vorbereidend onderzoek voor oeuvrelijst Isia Isgour.	Literatuurlijst en aanzet tot een oeuvrelijst.	Informatie genereren ter voorbereiding van een publicatie.	januari tot december 2007
Actie 12 Educatie rond architectuurarchieven			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing

Gastcollege voor de opleiding Master in de Archivistiek	Les over de inventarisatie, materiële zorg en het beschrijven van architectuurarchieven.	Het genereren van archivalische deskundigheid over architectuurarchieven bij toekomstige archiefbeheerders.	maart 2007
Actie 13			
Begeleiding van studenten tijdens een stage			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Stages binnen de opleiding Master in de Archivistiek	Afgeronde stage onder begeleiding van het Vai/CVAa.	Toekomstige archiefbeheerders en -valorisators basiskennis in verband met architectuurarchieven bijbrengen.	januari tot juli 2007
Stage binnen de opleiding Kunstgeschiedenis (UGent)		Toestand van bepaalde architectuurarchieven verbeteren.	
Actie 14			
Expertiseverlening			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
	Gemotiveerde adviezen aan archiefvormers, -bewaarders en -valorisators, alsook aan beleidsmakers.	Het genereren van een brede culturele en archivalische deskundigheid over architectuurarchieven.	januari tot december 2007
Actie 15			
Brochure voor architecten en vormgevers			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
	Brochure over archiefbeheer voor architecten en vormgevers in België en Nederland.	Het genereren van een betere zorg door archiefvormers voor hun archiefmateriaal.	januari tot december 2007
Doelstelling:			
Het opzetten van onderzoeks- en tentoonstellingsprogramma's			
Actie 16			
Tentoonstelling Wonen in Welvaart. Woningbouw en wooncultuur in Vlaanderen, 1948-1973			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Kunstencentrum deSingel, Antwerpen			

Stichting Stad en Architectuur, Leuven			
Actie 17 Vorbereiding subsidiedossiers			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Excerperen architectuurtijdschriften			maart 2007
Renaat Braem 1910-2010			januari – december 2007
Actie 18 Vorbereidend onderzoek voor oeuvelijst Isia Isgour.			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
	Literatuurlijst en aanzet tot een oeuvelijst.	Informatie genereren ter voorbereiding van een publicatie.	januari tot december 2007
Doelstelling: Gerichte acties rond bewaren, inventariseren en ontsluiten			
Actie 19 Onderzoeken depotsamenwerking			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
	Samenwerkingsprotocollen met archiefinstellingen.	Netwerk van archiefinstellingen waar architectuurarchieven bij noodsituaties in depot kunnen worden gegeven.	januari – september 2007
Actie 20 Partnerships rondom bewaren en inventariseren			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
Archief Vlaams Bouwmeester	Kwalitatief geordende en geïnventariseerde archieven, die vlot toegankelijk zijn en op lange termijn kwalitatief worden bewaard.	Concrete ingrijpen op een beter beheer van architectuurarchieven bij een grote diversiteit van belangrijke archiefbewaarders.	januari – maart - september 2007
Architectuurarchief van deSingel			maart – juni – oktober 2007
Doelstelling: Evaluatie en ontwikkeling van toekomstperspectieven			
Actie 21			

Opmaak beleidsplan 2008-2012			
	Eindresultaat	Beoogde effect	Timing
	Beleidsplan archiefwerking rondom het architecturale erfgoed 2008-2012.	Verwerven van werkingssubsidies voor de archiefwerking rondom het architecturale erfgoed.	1 januari tot 15 februari 2007